

## **Rapport fra styret for PhD-programmet ved Det humanistiske fakultet for studieåret 2005/2006**

### **1 Inntakskvalitet**

- Ved Det humanistiske fakultet har man i perioden bare tatt opp doktorgradsstudenter med avlagt hovedfag/mastergrad. Det fins ett unntak: En student ble tatt opp som kvotestudent uten å ha fullført mastergrad. Hun startet 1.8.05, og vi har fått bekreftet at graden ble oppnådd høsten 2005.
- For norske studenter er det utelukkende norske hoved- eller mastergrader som danner grunnlag for opptak til PhD-programmet. Utenlandske studenter har som oftest en MA fra sine hjemland.
- Ved HUM-fak ble det tatt opp seks nye doktorgradsstudenter H05/V06. Av disse er det én kvotestudent, tre UiT-finansierte, to eksterntfinansierte (NFR).
- Ved de fleste utlysninger på stipendiatstillinger har vi mange søknader. Innenfor noen få fagområder er det dessverre liten rekruttering, men det har vært god rekruttering i den aktuelle perioden. Vi har erfart at vi får flere søkere når utlysningene er åpne og ikke snevret inn til et fagspesifikt område.

### **2 Innsatskvalitet**

- HUM-fak er ganske nylig kommet i gang med regulære tilbud på 8000-nivå. Det ble gitt et emne i vitenskapsteori ved slutten av høstsemesteret 2005, men fakultetet har hatt som mål å gi et kurs i vitenskapskapsteori med etikk som et fast tilbud én gang i året. Det ble derfor satt ned en tverrfaglig komité for å utarbeide forslag til et slikt emne. Styret for PhD-programmet vedtok 4. april å godkjenne det framlagte forslaget til emne (HIF-8003), som skal tilbys første gang høsten 2006.

Styret for PhD-programmet ved Det humanistiske fakultet godkjente 12. desember 2005 doktorgradskurset "Teori innenfor samisk forskningstradisjon", som ble arrangert av Samisk høgskole, Kautokeino. Kurset gir 10 studiepoeng i opplæringsdelen under fagspesifikk teori/metode. Det deltok i alt 11 studenter på kurset. Det er skrevet slutt-rapport som er sendt til Forsknings- og studieavdelinga (DL 200605021).

I begynnelsen av mai 2006 ble det arrangert et skrivekurs for PhD-studenter ved HUM-fak SV-fak ble invitert til å delta. Det deltok i alt 16 studenter, og kursansvarlige var post doktor Ingvild Folkvord, NTNU.

#### Lokale og nasjonale forskerskoler

Forskerskolen i teoretisk lingvistik tilknyttet CASTL ble godkjent høsten 2004. Siden den gang har det jevnlig vært arrangert kurs for studentene tilknyttet forskerskolen, også høsten 2005 og våren 2006. Disse emnene er imidlertid bare arbeidskrav uten studiepoeng og blir derfor ikke registrert i FS.

HUM-fak har siden høsten 2004 samarbeidet med HF-fakultetene ved Universitetet i Bergen, NTNU og Høgskolen i Agder om opprettelse av en nasjonal nettverks-forskerskole, "Tekst, bilde, lyd, rom" innenfor kunst og kulturfagene, og våren 2005 ble fakultetet medlem av skolen. Tre PhD-studenter fra Institutt for kultur og litteratur ved HUM-fak deltok på et nasjonalt forskerkurs ved UiB i regi av forskerskolen i aug.-sept. 2005. Dessuten arrangerte forskerskolen et flere dagers veiledningsseminar i oktober 2005 hvor flere veiledere fra HUM-fak deltok. I etterkant av dette seminaret er det blitt utarbeidet en veiledningsbrosjyre som skal fordeles hhv. legges ut på nettet.

HUM-fak ble også medlem av "Forskerskolen i språkvitenskap og filologi" i 2005, som ledes administrativt av Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Bergen. Denne forskerskolen er et samarbeid mellom UiT, NTNU, UiB og Høgskolen i Agder. Professor Toril Swan og Phd-student Åsta Haukås sitter begge i styret for forskerskolen.

- HUM-fak har ingen stillinger bare til administrering av doktorgradsstudiet. Tidligere var arbeidet lagt til en studiekonsulent, mens det fra og med oktober 2005 er lagt til kontorsjefen på IS. Det er vanskelig å si nøyaktig hvor mye dette utgjør av kontorsjefens stilling, men vi kan anslå 1/3 årsverk. (Kontorsjefen på IKL er blant annet ansvarlig for administreringen av FRIDA.)
- Det er i alt ca. 52 vitenskapelig ansatte på HUM-fak med førsteamanuensis- og professor-kompetanse. I tillegg har vi fire rene forskerstillinger og tre professor II-ere. Alle disse kan i teorien veilede doktorgradsstudenter, men begrensningen ligger i hvor mye annen veiledning de har, f.eks. på mastergradsnivå. HUM-fak har en øvre grense på hvor mange

timer som kan tas ut til veiledning, og det er derfor ikke mange som i praksis kan være veileder for flere enn én doktorgradsstudent.

- HUM-fak hadde per utgangen av vårsemesteret 2006 ca. 35 registrerte doktorgradsstudenter. Vi har derfor kapasitet til å ta opp flere i forhold til ansatte med veilederkapasitet.

### **3 Resultatkvalitet**

- Antall disputaser H05/V06: 6 – av totalt ca. 35 registrerte doktorgradsstudenter.
- Antall refusjoner: 3, alle første gangs innlevering + 1 dr.philos.-avhandling (ekstern søker).

- Brutto og netto gjennomføringstid

| Navn                | Brutto | Netto |
|---------------------|--------|-------|
| Casper H. Rasmussen | 3.84   | 2.88  |
| Henrik Jochumsen    | 3.84   | 2.88  |
| Jelena Porsanger    | 4.94   | 3.19  |
| Margje Post         | 4.84   | 3.59  |
| Merete Anderssen    | 8.40   | 4.27  |
| Mai Ellin Tungseth  | 4.44   | 3.20  |

- HUM-fak hadde ca. 35 aktive avtaler per mars 2006.
- Det er bare én student som har meldt fra om stopp i studiet, og dette var en av de som fikk refusert avhandlinga.

### **4 Undervisningskvalitet**

- I teorien er de fleste vitenskapelig ansatte kompetente til å undervise på doktorgradsstudiet, og særlig innenfor den lokale forskerskolen undervises doktorgradsstudentene av ansatte på CASTL. Bortsett fra kurset i vitenskapsteori med etikk, har ikke HUM-fak et fast undervisningstilbud for doktorgradsstudentene. Vi forsøker heller å arbeide sammen med de andre institusjonene knyttet til de nasjonale forskerskolene om å tilby relevante

forskerkurs. Dette betyr at nasjonale forskerkurs arrangert ved HUM-fak undervises både av egne ansatte og gjesteforelesere.

- Det var tre doktorgradskandidater som deltok på IPLUs veiledningsseminar siste år.
- HUM-fak arrangerte i høsten 2005 et veilederseminar med i alt ca. 10 ansatte fra HUM-fak og ca. 5 fra SV-fak. Post-doc. Ingvild Folkvord, NTNU, ledet kurset.

## **5 Studieprogramkvalitet**

- I likhet med andre studier ved HUM-fak, er vårt program for PhD-studiet svært sammensatt. Det inneholder omtrent 10 fagområder, og det sier seg selv at det er vanskelig å vurdere programmet kvalitetsmessig ut fra mangfoldet. Vi hadde i utgangspunktet delt programmet inn i 4 studieretninger, men det er først nå (H-06) at det er blitt mulig å registrere hver enkelt student innenfor samme fag- og interessefelt. På HUM-fak er det bare de studentene som er tilknyttet CASTL som har et så stort faglig nettverk at de kan dra stor nytte av det.
- Mange av HUM-faks doktorgradsstudenter reiser ut for ett eller to semester, men for CASTL-miljøet er det ikke så viktig, i og med at det er stor faglig ekspertise på fakultetet, og at de fleste av studentene er utenlandske statsborgere. De er dermed "ute" allerede; dvs. borte fra sine vanlige studiesteder/hjemland. Høsten 05 og våren 06 tilbrakte fire av våre doktorgradskandidater deler av studiet i utlandet, én i to semester og tre i ca. ett semester.
- Tre av de som disputerte siste år har hatt utenlandsopphold på ett semester eller mer.
- I forbindelse med emnet i vitenskapsteori (HIF-8002, H 05) ble det delt ut evaluerings-skjema. Bare fire av de syv som tok eksamen leverte inn skjemaet. Det ble brukt både eksterne og interne forelesere, og svarene var stort sett knyttet opp mot disse personene. På spørsmål om hvordan læringsutbyttet på kurset var helt generelt, svarte tre av fire "Mindre bra". Kritikken gikk i hovedsak på at enkelte av foreleserne var for lite generelle og snakket mest om sine egne fagfelt. For kurset i vitenskapsteori som arrangeres H-06 har vi tatt hensyn til dette. Vi benytter kun én foreleser, og vedkommende har fått beskjed om at forelesningene må være generelle for å nå en studentgruppe med svært ulik bakgrunn og faglige interesser.

- Prodekan og leder i styret for PhD-programmet, Marie-Theres Federhofer, har sammenfattet et skriv etter innhenting av framdriftsrapportene for 2005. Her ble det spesielt lagt vekt på forholdene rundt
  - stipendiatenes framdriftsbeskrivelser
  - stipendiatenes vurdering av veiledning
  - stipendiatenes vurdering av forskningsmiljø
  - stipendiatenes vurdering av pliktarbeid
  - stipendiatenes vurdering av opplæringsdel/kursvirksomhet
 Sammenfatningen ble sendt på "høring" til instituttlederne og senterleder. I de tilfellene vi registrerte misnøye hos studentene, ble sakene fulgt opp.
- Det er ikke foretatt noen egen evaluering av bedømmelseskomiteer og deres anbefalinger og ekspertise.
- Det ble i alt søkt om seks godkjenninger av opplæringsdelen; fire "hele" og to delvise.
- Når det gjelder godkjenning av opplæringsdelen, var det tidligere vanlig å søke om godkjenning i flere omganger etter hvert som man hadde gjort noe eller tatt et kurs som skulle godkjennes. Fra og med 2005 har vi bedt studentene søke om godkjenning på slutten av studiet, dvs. når det nærmer seg innlevering.
- Studentene må selv legg fram "bevis" på at de har oppfylt kravet til opplæring. Ofte tar de kontakt med leder eller sekretær for PhD-programmet på forhånd for å være sikker på at de har nok studiepoeng. Til slutt godkjennes opplæringsdelen i programstyret. Ingen søknader ble underkjent siste periode.
- Når en komité blir oppnevnt, skjer det på følgende måte: Veileder foreslår aktuelle medlemmer. Sammen med forslaget skal det foreligge en oversikt over medlemmenes forskningsfelt og eventuelt hvorfor han/hun er egnet til oppdraget. Deretter går saken til det aktuelle institutt, som foreslår komiteen oppnevnt. Til slutt blir det fattet vedtak om oppnevning i styret for PhD-programmet ved HUM-fak Tidligere ble endelig vedtak fattet i fakultetsstyret, men dette er fra og med vårsemesteret 2005 delegert til programstyret.

- HUM-fak bestreber seg på å overholde regelen om at det ikke skal ta mer enn tre måneder fra komiteen mottar avhandlingen til det skal foreligge en uttalelse. Dette har resultert i at det ikke har gått mer enn seks måneder fra innlevering til disputas.

## 6 Relevans

- Doktorandene som disputerte i perioden har nå slike jobber:
  - 2 hadde egen finansiering og har fortsatt i sine "gamle" jobber
  - 1 hadde allerede jobb ved en høyskole og har fortsatt der etter disputasen
  - 1 er nå post doktor (NFR)
  - 1 var i midlertidig engasjement, som nå er blitt fast for 3 år
  - 1 har fått overgangsstipend (3 mnd - UiTø) og skal deretter jobbe ved et universitet i Sverige
- Doktorgradsutdanninga ved fakultetet kvalifiserer i stor grad til en karriere innenfor academia, og rapporten viser faktisk at de ferdige kandidatene utelukkende får ansettelsesforhold innenfor universitets- og høyskolesektoren. Arbeidsmulighetene for humanister innenfor næringslivet, f. eks. innenfor forlags-, avis- eller 'kultur'bransjen, er sjeldne i Nord-Norge, og fakultetets muligheter for å videreformidle sine ferdige kandidater i slike stillinger er derfor begrenset.

PhD-styret ønsker å presisere at doktorgradsutdanninga gir en bredere yrkesfaglig utdanning- og kompetanse enn det den ensidige tilknytningen til høyskole- og universitetssektoren kan tyde på. Den gir også administrativ og ledermessig erfaring og kompetanse. Det er per i dag åpnet for å ta ut pliktarbeid i tilknytning til annet enn rent undervisningsarbeid, og dette er et viktig virkemiddel for å illustrere at en administrativ sektor også er et mulig arbeidsmarked for ferdige doktorander. Ideelt sett burde det arrangeres et seminar om administrasjon og lederpraksis i forbindelse med forskerpraksis; noe i likhet med det pedagogiske seminaret man får tilbud om som universitetsansatt.

I medarbeidersamtaler gir en del doktorgradsstudenter uttrykk for at de ønsker seg en kortere midlertidig ansettelse (inntil 1 år) ved fakultetet, som "belønning" hvis avhandlingen ferdigstilles innen normert tid. Fakultetet stiller seg i utgangspunkt positivt til denne tanken, fordi et kortere ansettelsesforhold etter disputasen med fordel kunne brukes til å utarbeide et nytt forskningsprosjekt eller generelt sett lette overgangen til en annen

karriere. Selvsagt kan ikke fakultetet forplikte seg til å ansette *alle* ferdige kandidater for et kortere tidsrom, men HUM-fak bestreber seg på å beholde gode kandidater der det er mulig. Dette gjelder særlig i de fagområdene som trenger kompetanseoppbygging. Her forsøker fakultetet å beholde ferdige kandidater ved å tilsette dem i postdoktorstillinger for videre kvalifisering.

I sin strategiske plan for perioden 2005– 2007 har fakultetet initiert en incentiv-ordning for doktorgradsstudenter som ferdigstiller sin avhandling på normert tid.

Ellers må det presiseres at fakultetet følger nøye med på stipendiatenes progresjon underveis, og man får på den måten et inntrykk av den enkelte stipendiatens faglige profil og kompetanse i god tid før ferdigstilling av avhandlingen.

- Fakultetet har ifølge sentral og lokal forskningsstrategi en særlig forpliktelse for forskning på språk- og kulturforhold på Nordkalotten. HUM-fak har utdannet doktorgradsstudenter innenfor kvensk, samisk, finsk, russisk og nordnorsk språk og litteratur/kultur. To NFR-prosjekter, "Arkitektur i Nord-Norge" og "Arktiske diskurser", som også disponerer over flere stipendiatstillinger, er forankret ved fakultetet. Flerkulturelle forhold er som oftest viktige aspekter som det fokuseres på i disse språk- og litteratur-/kulturvitenskapelige avhandlingene.

Et annet sentralt satsningsområde ved fakultetet er formell lingvistik. Ved etableringen av CASTL og opprettelsen av den lokale forskerskolen fikk fakultetet ressurser som gjorde det mulig å etablere et godt fungerende forskningsmiljø innenfor dette området.

## **7 Rammekvalitet**

- HUM-fak har hittil klart å skaffe kontor til alle doktorgradsstudentene. De fleste deler kontor, mens noen få har kontor alene. Av fakultetets totale studenttall, er det 8 som ikke har kontor ved UiTø. To av disse oppholder seg andre steder av personlige grunner, mens de andre har arbeidssted ved andre institusjoner. Vi prøver å holde kontakt med de som ikke er her til daglig, men det sier seg selv at den blir dårligere. For eksempel inviterer vi alle doktorgradsstudenter og veiledere til kaffe og samtale første torsdag hver måned, og dette er et tilbud som ikke når de som er utenbys. Det er også vanskelig å få i stand

medarbeidersamtaler med disse, men dersom de deltar på kurs o.l. i Tromsø, prøver vi å få i stand et møte.

- To av doktorgradsstudentene ved HUM-fak er knyttet til større prosjekt, i tillegg til de som er knyttet til CASTL. Per utgangen av juni 2006 utgjorde disse i alt 13 personer. I tillegg har vi 4 kvotestudenter, som "tilhører" det samme miljøet.

## **8 Styringskvalitet**

- Rutinene for doktorgradsutdanningen er styrket det siste året. Det er opprettet tre nye 8000-emner våren 2006 for kurs som skal arrangeres i løpet av høsten. Kontorsjefen på IS deltar på alle møter/kurs som arrangeres for administratorer av doktorgradsutdanningen, og doktorgradsmodulen i FS blir jevnlig oppdatert. På ledernivå på HUM-fak er det stor forståelse for at administreringen av doktorgradsutdanningen trenger flere ressurser, og det arbeides for at man kan få opprettet en ny stilling til dette formålet. Det er også meningen at vedkommende da skal ta seg av FRIDA-arbeidet i tillegg.

Prodekan er "frikjøpt" fra undervisning for å ta seg av den faglige oppfølgingen på doktorgradsnivå. Vedkommende gjennomfører analyser av for eksempel framdrifts-rapporteringen i tillegg til at hun setter i gang kurs, og hun er den som utfører medarbeidersamtaler med alle doktorgradsstudentene.

Emneporteføljen gjennomgås nå kontinuerlig.

- Fakultetet har i sin Årsplan for 2006 foreslått i alt fem virkemidler for å forbedre gjennomstrømningsnivået blant doktorgradsstudentene. Tiltakene er en direkte respons på styringssignalene i Utdanningsmeldinga 2004/2005.

### Virkemidler:

1. Gjennomføre en analyse av sammenhengen mellom inntakskvalitet (prosjektbeskrivelse, karakternivå og avtaleutforming) på doktorgradsstudenter og gjennomføringstid/frafall for perioden 2000-2005.
2. Administrative rutiner i forbindelse med doktorgradsutdanninga skal utvikles og sikres. Herunder systematisk oppfølging av doktorgradsstudentenes status i Felles studentsystem

(FS). Herunder: Fullstendig oversikt over hvem som er aktive doktorgradsstudenter, progresjon i studieløpet, og forventet disputasdato.

3. Utarbeidelse av en undervisningsplan for den obligatoriske emneporteføljen på 8000-nivået (doktorgradsutdanninga). Undervisningsplanen bør så langt det er mulig være forutsigbar innenfor en fireårsperiode, og i all hovedsak undervises av lokale lærerkrefter.
4. Forskningsgrupper etableres for å styrke det faglige apparatet rundt den enkelte stipendiat. Alle nye stipendiater skal ha tilhørighet innenfor en forskningsgruppe.
5. Fakultetets forskerskoler gis tilfredsstillende arbeidsbetingelser.

Fire av de nevnte tiltakene er allerede iverksatt.

- Virkemiddel 1: Analysen av sammenhengen mellom inntakskvalitet på doktorgradsstudenter og gjennomføringstid for perioden 2000-2005 er gjennomført og sendt til Universitetsdirektøren.
- Virkemiddel 2: De administrative rutinene i forbindelse med doktorgradsutdanning er blitt betydelig forbedret, særlig når det gjelder systematisk oppfølging av doktorgradstudentenes status i FS.
- Virkemiddel 3: Fakultetet jobber med både lokale og nasjonale undervisningstilbud for doktorgradstudentene. Det tas sikte på å gi et kurs i vitenskapsteori ved HUM-fak en gang i året fra og med høst 06, dessuten er flere lokale lærerkrefter involvert i kursvirksomhet ved de to nasjonale forskerskolene.
- Virkemiddel 5: Fakultetets forskerskole har tilfredsstillende arbeidsbetingelser.

Virkemiddel 4 – etablering av forskningsgrupper for å styrke det faglige apparatet rundt den enkelte stipendiat – er fremdeles ønskelig. Selvsagt er etablering av fungerende forskningsgrupper en langvarig prosess. Samtidig viser observasjonene i den nevnte undersøkelsen (**se virkemiddel 1**) at de aller fleste stipendiatene var misfornøyde med sin faglige integrasjon i et forskningsmiljø. For den framtidige tildelingen av universitetsstipendiatstillinger indikerer dette

- a) at universitetsstipendiatstillinger burde ses på som et ledd i en forskningssatsning mer enn som en måte å bygge opp eller styrke et undervisningsfag på
- b) at stipendiatstillinger tildeles et fungerende forskningsmiljø som satser på måter som kan gi fakultetet mer forskning og mer ekstern finansiering

- c) at de forskningsmiljøene som vil ha stipendiater må kunne vise til en meritterende publikasjonshistorikk og en realistisk og detaljert prosjektplan som stipendiaten kan inngå i.

Det kan her nevnes at det ved behandlingen av saken om nye stipendiat- og postdoktorstillinger 11. oktober 2006 (Sak FS 82-2006), ble nettopp disse kriteriene lagt til grunn.